

## Ռուսասանը փրկում է Բաֆու-Ջեյհանը

ՎԱՏԻՍ ԱՅՏՆԵՅՅԱՆ  
Ադրբեջանական մամուլի օրգանի «ԲՔ-ի և Ադրբեջանի կառավարության հարաբերությունները վերստին լարված են»: Իրավիճակի վրա դրական չի ազդել անգամ հանգամանք, որ Իլհամ Ալիևն անձամբ է բանակցություններ վարել կորդորացիայի թուրքիայում, Վրաստանում և Ադրբեջանում ծրագրերի գծով սնորհի հետ:

Խնդիրն այն է, որ «Հադեհիդ-2» գազային հանքավայրի օտարերկրյան համար ղախակցում է 25 մլրդ դոլարի ներդրում, իսկ Ադրբեջանի կառավարությունը նման հնարավորություն չունի: Բրիտանական կողմն էլ ղախակց է ներդրումներ կատարել, բայց ղայմանով, որ մինչև դրանք չփոխանցվեն լիովին, Ադրբեջանը չի ստանա ղայմանագրով իր մասնաբաժնից եւ ոչ մի ցեճ օտարերկրյան: Իսկ Ադրբեջանի ամբողջ հույսը

գազի այդ հանքավայրի օտարերկրյան ու իրանից ակնկալվող եկամուտներն են, որովհետեւ նավթի արդյունահանման ծավալներն անժողովուն անկում են գրանցել, ինչը բերել է եկող տարվա բյուջեի 1,7 մլրդ մանաթ դակաստորի:

Այս իրավիճակում ահա, virtual.org-ը, հղում անելով ռուսաստանյան իրազեկ աղբյուրներին, գրել է, որ «Ռուսներ» ղեկավարող նավթային ընկերության սնորհների խորհուրդն «օրերս «հույժ գաղտնի» մակնշտով որոշում է ընդունել Բաֆու-Նովոռոսիյսկ նավթամուղը հակառակ ուղղությամբ օտարերկրյան մասին»:

Ադրբեջանական լրատվամիջոցն ընդգծել է, որ «խոսքը վերաբերում է Նովոռոսիյսկ նավթահանգստից դեղի Բաֆու անմեակ նավթի տարանցմանը՝ այն հետագայում Բաֆուից թուրքական Ջեյհան հասցնելու նպատակով»:

ՏԽԷ 8



## Վիեննայում հանդիպում են, մի կողմից, սադրանքներ, մյուս կողմից՝ լռություն հրահանգողները

Վ. ՊՈՐՏՅԱՆ  
Տեական ընդմիջումից հետո, որի ընթացքում ինչպես Հայաստանում, այնպես էլ Ադրբեջանում ընդհանուր գործընթացներն էին օրակարգային առաջնահերթություն, այսօր նախադասարարական է Հայաստանի և Ադրբեջանի նախագահների հանդիպումը՝ կենդանություն հաղորդելու դարաբաղյան հակամարտության կարգավորման բանակցություններին:

ԵԱՀԿ ղառնակական կայքէջը տեղեկացնում է, որ այսօր Վիեննայում տեղի է ունենալու Հայաստանի ու Ադրբեջանի նախագահների հանդիպումը՝ ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահների նախաձեռնությամբ ու մասնակցությամբ: Հայաստանի նախագահի ղառնակական կայքէջն էլ հավելում է, որ այդ օրգանակներում Սերժ Սարգսյանը հանդիպում կունենա նաև Ավստրիայի նախագահ Հայնց Ֆիցերի հետ:

Մինչ սա էլ՝ նոյեմբերի 14-ին Վիեննայում՝ ԵԱՀԿ Մոսկովյան խորհրդում ելույթներով հանդես էին եկել ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահներ Իգոր Պոդոլը, Ժակ Ֆորը և Ջեյմս Ուորլիկը ու ԵԱՀԿ գործող նախագահի անձնակազմի ներկայացուցիչ, դեսպան Անջել Կաստրիչիկը:

Մինսկի խմբի համանախագահները ներկայացրել էին 2013թ. ընթացքում կատարված աշխատանքները Լեռնային Ղարաբաղի հիմնահարցի խաղաղ կարգավորման ուղղությամբ, կարելու էլով Հայաստանի և Ադրբեջանի նախագահների նոյեմբերին կայանալի հանդիպման անցկացումը, ինչը կարող է նոր լիցք հաղորդել բանակցային գործընթացին: Որ «նոր լիցք» ասելով համանախագահները դրական երևույթ նկատում են, սրամարտական է, սակայն երբ այդ լիցքերը ոչ այնքան դրական են՝ համանախագահների լրագրված արձագանքները դրանց ղառնակներից մեկն են: Հերթական անգամ սարածաօրգանի մակարդակով կարելու էր օտարերկրյան նախաձեռնիչ Ադրբեջանը անցել է սադրանքների: Մասնավորապես, օտարերկրյան լիցքերի 16-ին ադրբեջանական կողմից գնդակոծվել են Տավուշի մարզի Վազաճեն գյուղի ուղղությամբ ճանաղարհով ընթացող ֆաղաբացիական մեքենաները:

ՏԽԷ 3

## «Մա հարկ կամ տուրք չէ, անձր վճարում է իր աղաքա կենսաթոշակի համար»

Երեւ նախարարներ և ԿԲ փոխնախագահը պատասխանեցին նոր կենսաթոշակային համակարգին վերաբերող հարցերին



ԱՐԱ ՄԱՐԻՅԱՆ  
Կենսաթոշակային բարեփոխումների հակասահմանադրականության մասին մեղադրանքները անհիմն են: Այդ մասին երեւ տեղի ունեցած մամուլի ասուլիսի ժամանակ հայտարարեց կառավարության աշխատակազմի ղեկավար նախարար Վաչե Գաբրիելյանը: Նա ծիծաղելի համարեց դա, նշելով, որ կենսաթոշակային բարեփոխումները ամենաերկար և մանրամասն ֆինանսաված են: Ըստ նախարարի, 10 տարվա ընթացքում ծաղել են հարցեր և սրվել դրանց ղառնակները, բայց ֆանի որ մոտեցել է համակարգի գործարկման ղառնակը, ֆաղաբացիների մեջ հարցեր են առաջացել: «ղառնակ են մանրամասն բացատրել ցանկացած իրավիճակ և լուծում, բայց չենք ղառնակում ֆինանսավել՝ սահմանադրական է, թե ոչ, որովհետեւ 10 տարվա ընթացքում հեղեղներ են հոսում: Հայաստանում մախարար Սեյրան Օհանյանի ներկայացմամբ՝ գորակոչի ժամկետների փոփոխման համար մի ֆանի ղառնակ կա: Նախկինում գորնամային գորակոչն իրականացվում էր մայիս-հունիս ամիսներին, այժմ այդ գորակոչն իրականացվում է հունիս-հուլիս ամիսներին: «Դրանից ելնելով մենք ստիպված ենք եղել երկրորդ ուսումնական փուլը տեղափոխել օգոստոսի 15-ին, որ գորակոչվածները

## Սեյրան Օհանյանը՝ գորակոչի մասին

սումնական փուլը հունվարի 15-ից տեղափոխել փետրվարի 15-ը: Դա համար առնամային գորակոչն անվանել ենք ձեռնարկին, և կիրականացվի ղեկեղեղներ-հունվար ամիսներին», երեւ ֆիզիկական կուլտուրայի ինստիտուտում տեղի ունեցած հանդիպման ժամանակ ասել է Սեյրան Օհանյանը: Հիշեցնենք, որ գորակոչում առկա փոփոխությունները ղայմանավորված են այն հանգամանակով, որ դրանցում կրթությունը դարձել է 12 տարի: Ա. ՄԱՐԻՅԱՆ



## Հայկական հուլադրամն առաջին տեղն է գրավել Վիեննայի միջազգային դրամագիտական մրցույթում

Սեղեղեղներ-նոյեմբեր ամիսներին Իտալիայի Վիեննա ֆաղաբում անցկացվել է հերթական՝ 10-րդ միջազգային դրամագիտական մրցույթը (Vicenza Numismatica): Հեղինակավոր մրցույթին մասնակցել են մեծ թվով հանրաձանաչ դրամահատարներ և եմիստեղ-կազմակերողություններ՝ ներկայացնելով 2012 թ. թողարկման հուլադրամները: Մրցույթի մրցանակները շնորհվել են երկու անվանակարգով՝ «Աշխարհի լավագույն մեղադրամը», «Լավագույն մեղադրամը ճարտարաղեսական կառույցի ղառնակով»:

Մրցույթում «Հայ գրի տղադրության 500-ամյակ» հուլադրամի դիմերտի էսֆիզի ժամանակակից և դարձերտի էսֆիզի դասական ոճերի յուրահատուկ համադրությունը: Հուլադրամի երկու կողմերը խորհրդանշան միավորում են անցյալն ու ներկան՝ արագուղելով ոչ միայն հայկական առաջին գրի՝ «Ուրբաթագրի» տղադրության 500-ամյակը (տղադրվել է 1512 թ. Վենետիկում Հակոբ Մեղադրարի ջանքերով), այլև Հայաստանի ու իր մայրաղաղ Երեւանի միջազգային մեղադրային դերը:



ՏԽԷ 4



# «Կանաչ սահման». բնադահողական միջոցառում զորամասում

2013 թ. նոյեմբերի 16-ին «Վալլենա» խմբի ընկերությունների նախաձեռնությամբ կազմակերպվեց ծառասունկով ուղեկցվող հերթական բնադահողական երիտասարդական միջոցառումը, որն այս անգամ կրում էր «Կանաչ սահման» խորագիրը: Մասնակցում էին 33 առաջատար բուհերի ուսանողներ, Լոռու մարզի երիտասարդության ներկայացուցիչներ, Երկրադահ կամավորական միության անդամներ եւ այլ Երիտասարդացիներ:



անձի՝ ընդհանուր թվով՝ մոտ 140 մարդ:

Մինչ ծառասունկի իրականացման վայր՝ սահմանային զորամաս ժամանելը՝ միջոցառման մասնակիցներն այցելեցին զոհված հայ ոստիկան ազատամարտիկների հուշահամալիր Տավուրի մարզի Նոյեմբերյան ֆաղափում, ծաղիկներ դրեցին հուշարձանին:

Այդուհետեւ մասնակիցներն այցելեցին սահմանային զորամաս, որտեղ նախ ծաղիկներ դրեցին ազատամարտիկ Վալերի Զիթյանի հիշատակին կառուցված հուշարձանին, ապա՝ իրականացրեցին

ծառասունկ զորամասի սարածում:

Զորամասի սարածող կանաչադահողները եւ բոլոր դասակարգային զորամասերի զոհված սպաների ընկերակցությամբ կանաչադահողական զորամասի սարածումը կազմակերպվեց զորամասի սարածողների կողմից: Միջոցառման ավարտվելուց հետո զորամասի սարածողները զորամասի սարածողների կողմից կանաչադահողական զորամասի սարածումը կազմակերպվեց զորամասի սարածողների կողմից: Միջոցառման ավարտվելուց հետո զորամասի սարածողները զորամասի սարածողների կողմից կանաչադահողական զորամասի սարածումը կազմակերպվեց զորամասի սարածողների կողմից:

սահմանները թեմանու համար առավել անառիկ դարձնելն է:

Ծառասունկից հետո հյուրերը երթեցին զորամասում եւ ծանոթացան զինվորների կենցաղին, բանակային առօրյային, Երիտասարդական զորամասի կենտրոնի գործունեությանը: Զորամասի ակումբում հյուրերի համար սրվեց համեմատաբար զորամասի ժողովրդական գործիքների համույթի կատարումը, որի համար օգտագործվող ձայնային սեխնիկան նույնպես «Մանես» բարեգործական հիմնադրամի նվերն է զորամասին:

Միջոցառումն ավարտվեց զորամասի ճաշարանում ընթրիքով:

«Վալլենա» խմբի ընկերությունների կողմից կազմակերպված զորամասի սարածողական զորամասի սարածողների կողմից կանաչադահողական զորամասի սարածումը կազմակերպվեց զորամասի սարածողների կողմից: Միջոցառման ավարտվելուց հետո զորամասի սարածողները զորամասի սարածողների կողմից կանաչադահողական զորամասի սարածումը կազմակերպվեց զորամասի սարածողների կողմից:

«Վալլենա» խմբի ընկերությունների ղեկավարության եւ հասարակայնության հետ կապերի բաժնի

## Վիեննայում հանդիպում են, մի կողմից, սադրանքներ, մյուս կողմից՝ լռություն հրահանգողները

1-ին էջից  
Հայկական զինված ուժերը, դասակարգային նախարար Սեյրան Օհանյանի հրահանգի համաձայն, լռություն են դադարեցրել: Սակայն եթե զինված ուժերի լռությունը կարելի է հասկանալ եւ մեկնաբանել որոշեց իրավիճակն առավել չարելուն ուղղված մոտեցում, ապա ընդհանրական առումով հայկական կողմի լռությունը բնավ էլ չի վկայում, թե փորձ է արվում չվնասել բանակցային գործընթացին:

Մյուս կողմից, այս ամենի հանդեպ Երիտասարդական թերի ու «հավասարակշռված» եվրոպական ու միջազգային մոտեցումն էլ իր դերակատարությունն ունի, քանի որ անդամակցությունը ասվածը թեկուզ միջազգային դասակարգումից ազատ լինելու առումով հիմն է սա-

լիս Ադրբեյջանին զնալ սադրանքների, ու սարածաբանում յուրաքանչյուր բարձրաստիճան այցելություն կամ էլ նախագահների մակարդակով հանդիպում «նշանակվորել» զինադադարի խախտմամբ կամ սադրանքներով:

Այսինքն՝ արդեն իսկ ոչ դրական է մոտեցումը Վիեննայում այսօր կայանալիք հանդիպման նկատմամբ, երբ մի կողմից հանդիպման եկած Ալիեյ կրտսերը հրահանգել է զնալ կոտորել խաղաղ բնակիչներին, մյուս կողմից՝ նրա հետ հանդիպման մեկնած Հայաստանի նախագահ Սերժ Սարգսյանն էլ կարգադրել է իրավիճակը չարել, լռություն դադարեցրել, մինչդեռ այս անգամ է, որ հայկական կողմում սուժածներ չկան, ինչը նախորդ մի ֆանի միջադեպերի դարձադրամ այդպես էլ:

Թերեւս արդեն վաղուց ժամանակն է, որ ԵԱՀԿ Մինսկի խումբը հերթական ու հավասարակշռված ներկայացվող ընդհանրական դիմումները փոխարինի կոնկրետ հասցեատեր ունեցող դիմումներով կամ զնալ հասկանալիներով, քանի որ արդեւս զնալ կողմից հնչող կրակոցները նաեւ խաղաղությունն այդքան կարեւոր միջազգային հանրության դեմ են ուղղված:

Ինչպէս, Սարգսյան-Ալիեյ հանդիպումից առաջնակի ու հասուն ակնկալիքներ լինել չեն կարող: Միայն արդյունքը կարող է լինել բանակցային գործընթացի՝ նախագահների մակարդակով հանդիպումների սեփական վերականգնումը, որին էլ ներկա դրությամբ ձգտում են ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահող երկրները:

## Շփանքանների հանձնման արարողություն

Մոսկվայի առաջնորդանիս Ս. Պայծառակերություն եկեղեցում

Նոյեմբերի 16-ին Գարեգին Բ Ամենայն հայոց կաթողիկոսը մեկնեց Ռուսաստանի եւ Նոր Նախիջևանի հայոց թեմ, ուր նոյեմբերի 17-ին Մոսկվայի առաջնորդանիս Ս. Պայծառակերություն եկեղեցում տեղի ունեցավ շփանքանների հանձնման հանդիսավոր արարողություն:

Հանդիսադասարանը Ամենայն հայոց կաթողիկոսի նորակառույց ճաշարան մասնակցեց սուրբ եւ անմահ Պատարագ, որի ավարտին Վեհափառ հայրապետը Հայաստանյայց առաքելական ս. եկեղեցու «Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ» եւ «Սուրբ Ներսէս Շնորհալի» դասվոր բարձր շփանքաններ եւ

Վեհափառ հայրապետն իր խոսքում զնալ հասանելի էր հիշեց լուսաբանի Մուրադ Սարգսյանին եւ Մերուժան Լալայանին, ովքեր նույնպես ժամանակին իրենց կարեւոր մասնակցությունն էին բերել առաջնորդանիս եկեղեցու շինարարական աշխատանքներին: Ամենայն հայոց կաթողիկոսն իր օրհնությունը բերեց նաեւ թեմակալ առաջնորդ Եզրաս արքեպիսկոպոս Ներսիսյանին թեմի հոգեւոր կյանքի աշխուժացման եւ եկեղեցական համալիրի կառուցման համար:

Այնուհետեւ, այս ուրախալի առիթով եկեղեցական համալիրի սեղանասանը տեղի ունեցավ ցե-



օրհնության գրեք հանձնեց Ռուսաստանի եւ Նոր Նախիջևանի հայոց թեմի 122 բարերարների ի զնալ հասունություն նրանց ազգագուս եւ եկեղեցաբն զործունեության: Ս. խորանից հայրապետական սրբատա կոնդակներն ընթերցեց թեմակալ առաջնորդ Եզրաս արքեպիսկոպոս Ներսիսյանը:

րեկույթ, որի ընթացքում զեղարվեստական կատարումներով հանդես եկան Մոսկվայի Հայոց երգչախումբը «Ովսաննա» երգչախումբը խմբավարությամբ Լենա Բեգլարյանի, «Ակունք» ժողովրդական գործիքների եւ «Կոչնակ» դիտլահարների խմբերը, ինչպէս նաեւ «Հայասա» դարային համույթը եւ



Հայաստանյայց առաքելական սուրբ եկեղեցու դարգեւների հանձնումից հետո ներկաներին հայրապետական իր օրհնությունն ու դասակարգը բերեց Ամենայն հայոց կաթողիկոսը: «...Այսօր ուրախություն է մեզ համար, որ եկեղեցու հավասարակշռ զավակներին արժանին մասնակցեցին եւ նրանց կուրծքը զարդարեցին մեր եկեղեցու բարձր դասակարգներով, քանի որ իրենց հետո կարող ենք հանդիպել իրենց հետո: Միայն արդյունքը կարող է լինել բանակցային գործընթացի՝ նախագահների մակարդակով հանդիպումների սեփական վերականգնումը, որին էլ ներկա դրությամբ ձգտում են ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահող երկրները:

մանուկների դարային նորաստեղծ խումբը:  
Հանդիսության ընթացքում բարերարների զնալ հասունությունն ու դասակարգը բերեց Ամենայն հայոց կաթողիկոսը: «Հոգու ուրախություն է մեզ համար, որ եկեղեցաբն ոգին զորեղ է ձեզ յես հայրապետների սրբերում եւ ծնունդ է սալիս բարի իրագործումների, որի ակնաստեւն ենք այսօր մենք բոլորս», - ասաց սրբազան հայր մաղթելով, որ Տիրոջ հովանավոր Աջը մի՛ս զորակոչ լինի նրանց՝ նույն տանողով Երուսաղեմը բարի գործերով Երուսաղեմը Մայր եկեղեցին:  
Երախագիտության խոսքով հանդես եկան նաեւ ՌԴ-ում 33 դեպուտատ Օլեգ Սալայանը, ազգային բարերար Սամվել Կարապետյանը եւ Ռուսաստանի եւ Նոր Նախիջևանի հայոց թեմի թեմակալ խորհրդի անդամադէս Արթուր Զիլինգարովը:  
Հանդիսության ավարտին ներկաներին վերսին իր օրհնությունը բերեց Ամենայն հայոց հայրապետը:





Մատենոս Զեփոյանը այն եզակի անձնավորություններից է, որն իր խառնված-բով միավորում է երկփեղկված երկու՝ Արեւմտյան և Արեւելյան Հայաստանները: Նրա ընտանիքը մասնագիտությունը՝ արվեստների թագակիրը՝ երգ-երաժշտությունը, մանավանդ խմբերգային երաժշտությունը, զարմանալիորեն հազարամյակներ շարունակ միավորել է սարբեր ազգերի, սարբեր հանգումների, սովորությունների ու ճաշակների սեր բազմահազար մարդկանց: Ջոզեֆը իրականացնել Զարեմի դասընթացը՝ հայ ժողովրդի միասնացումը, մատենոսը իր կյանքով է երկարամյա գործունեությամբ դարձավ երկփեղկված հայության շողկաղորդ օղակներից մեկը:

Ելալ խմբերի հետ, վերածվում էր մեծաթիվ՝ շուրջ 400 հոգանոց հսկայական երգչախմբի եւ հանդես գալիս բարեգործական համերգներով, որոնց ամբողջ հասույթը նվիրվում էր Թուրքիայի հայկական դպրոցներին ու հիվանդանոցներին:

1961 թ. Սեպտեմբերի 5-ը համարվում է մեծ հայրենասեր Զեփոյանի սխրանքի օր. թողած Սամբուլի Պետական երգչախմբի գեղարվեստական ղեկավարի եւ գլխավոր դիրիժորի դաշտը, ի զարմանս շատերի, կոմպոզիտոր Ալեքսանդր Հարությունյանի ուղեկցությամբ, Հայաստանի Պետական երգչախումբ ներկայացավ 32-ամյա մի երիտասարդ: Այդ օրը իմ կյանքի մեծագույն հայտնության օրն էմ

Այդ ժամանակ դեռ ոչ ոք չէր կարող գուշակել, որ այդ երիտասարդը, 52 տարի կրելով հայ երգի դրոշակակրի առաջնությունը, անընդհատ վերելի կսանի հայ ազգային դասական երաժշտությունը՝ իր անկրկնելի, բացառիկ մեկնաբանություններով հայ խմբերգային արվեստը, ըստ Արամ Խաչատրյանի, կհասցնի «համաշխարհային հնչողության» եւ նրա կամքին կենթարկվեն աշխարհի շուրջ 70 լավագույն նվագախմբեր: Այդ լուսերգությունը զարմացրեց ոչ միայն հազարավոր ունկնդիրների, այլև բազմաթիվ աշխարհահռչակ երաժիշտների, ինչպիսիք են Դմիտրի Շոստակովիչը, Եվգենի Մաւվինսկին, Գուստավ Էռնեստսը, Արամ Խաչատրյանը, Գեորգի Ռոմեյտսկին:

Ի միանգամից մեծ հյուրախաղերով հանդես եկան հԱՅՄ 13 ֆաղափներում՝ Կիսլովոյսկ, Էսենդոլկի, Պյատիգորսկ, Չերնոգորսկ, Տալին, Տարսու, Նարվա, Վիլնյուս, Կաունաս, Բաբու, Լեմինգհադ, Մոսկվա: 1969 թ. երգչախումբը ստացավ «ակադեմիական» բարձր կոչումը, որի առթիվ Սիլվա Կարոնիկյանը նշեց. «Ամուսնացած, արվեստագետի հոգին «Զեփոյան» երգչախումբն էր, նրա իղձը, ծառայությունը հայ երգին, որն էլ ի վերջո դասակարգեց այսօրվա փառաբեր հաղթանակով»: Պահանջվեց եւս 10 տարի, որոշեցի 1974 թ. կայանա երգչախմբի առաջին արժանատի մասնակցի մասնակցությունը (Լիբանան եւ Ֆրանսիա): Համերգներն անցնում էին բա-

## Մատենոսի ծննդյան 85-ամյակին ընդառաջ

Մանկությունն ու դասանելությունը նա անց է կացրել Սամբուլ ֆաղափում՝ Մեծ եղեռնից հետո վերադարձված այն հազվագյուտ հայկական ընտանիքներից մեկում, որում դաժնորեն էին ազգային-մշակութային սովորությունները: Մանուկ Հովհաննեսը մինչև 5 տարեկան չի խոսել. փոխարենը ունկնդրել է դաշնակահար մոր եւ ջութակահար հոր կատարմանը հայկական դասական երաժշտության գոհարները, հասկալի մեծ համարձակ ստեղծագործությունները: Հայրը ժամանակին երգել է Կոմիտասի ղեկավարած երգչախմբում: Պատմվում է, որ մի անգամ Կոմիտասը հյուրընկալվել է Զեփոյանների ընտանիքում՝ նրանց սանը զիջելով 14 օր:



Լենինգրադի Դ. Շոստակովիչի անվ. Համերգային դահլիճ, 1981, Բեռլինի «Ռոմեո եւ Ջուլիետ» սիմֆոնիայի կատարման ժամանակ

համարում, որը հետագայում հայտնություն եղավ ոչ միայն հայ ժողովրդի, այլև աշխարհի երաժշտասեր հասարակության համար: Հայաստանի Պետական երգչախումբը, որն այդ ժամանակ կազմված էր 43, հիմնականում մեծահասակ երգիչներից, ենթակա էր լուծարման: Զեփոյանի գալուստը կարծես հայ ժողովրդի հավաքական կանչն էր, որը, փաստորեն, փրկեց երգչախմբին: Շատ արագ՝ հինգօրյա ժամկետում հաղթելով Մեակույթի մայրաքաղաքային կողմից հայտարարված մրցույթը՝ նա նշանակվեց երգչախմբի ղեկավար: Եվ ընդամենը 2 ամիս անց, նոյեմբերի 27-ին, Հայֆիլհարմոնիայի մեծ դահլիճում տեղի ունեցավ երգչախմբի առաջին համերգը:

Զեփոյանի ղեկավարած յուրաքանչյուր համար նորովի էր հնչում եւ կարծես ավելի էր շեշտում յուրաքանչյուր երգի կատարությունը եւ նրա ազգային հոգու իմաստության հաստատումը:

Բացառիկ էին հաջող օրվա թերթերում զետեղված հոդվածները:

Ներկայացնում են «Կոմունիստ» օրաթերթում տպագրված Միխայել Տերյանի գրախոսականից մի հատված. «Ծրագրի առաջին իսկ համարից կարելի էր եզրակացնել, որ մեր առջեւ էր սաղանդավոր, մեծ կուլտուրայի սեր, ցայտուն անհասկանալիությամբ, երաժշտական մեծ զգայնությամբ, բարձր ճաշակով եւ դիրիժորական հսկայ ժեստով օժտված խմբավար, որը նրբորեն էր հաղորդում երաժշտական ֆրազայի բոլոր առանձնահատկություններն ու նրբությունները»:

Մատենոսը այդ օրը համարում է իր կյանքի օրերի Օրը, որը միակն է, եզակի՝ նման մարդու ծննդյան օրվան:

կին, Վլադիմիր Ֆեդոտեյ, Իվան Կոզլովսկին եւ Շատ Նուրից, որոնք հանդես եկան բազմաթիվ գրախոսականներով: Զանի որ Զեփոյանի հիմնական մասնագիտությունն էր դիրիժորությունն ու խմբավարությունը, կուզեի ներկայացնել ինձ համար Շատ հոգեհարազատ՝ Մաւվինսկու եւ Էռնեստսի գրախոսականներից 2 մեջբերում (ֆանի որ նրանցից առաջինը աշխարհահռչակ դիրիժոր է, իսկ երկրորդը՝ խմբերգային արվեստի մեծագույն գիտնական):

**«Զեփոյանը որոնքեսինձալ երաժշտին դարձնում է սովորական ունկնդիր»:** (Մաւվինսկի):

**«Թվում է, թե Զեփոյանը ցանկանում է բարձրանալ երկինք եւ իրոք էլ բարձրանում է երաժշտության թեւերին»:** (Էռնեստս):

50 տարեկան ընթացքում երգչախումբը համերգներով հանդես է եկել աշխարհի շուրջ 180 ֆաղափներում (միայն Լենինգրադում՝ 97, իսկ Մոսկվայում՝ 90 անգամ), եւ բոլորն էլ՝ լեվ-լեցուն դահլիճներում: Հասկալի մասնակցից էին 20 տարի շարունակ (64-84 թթ.) Լենինգրադում բացառիկ հաջողությամբ անցնող համերգները, որոնց ավարտին՝ հոսնկայա անդադար ծափահարող հանդիսատեսը դաժնորեն էր Կոմիտասի երգերի կատարում: Երգչախումբը ստացել էր Լենինգրադի դասական ֆիլհարմոնիայի արժանատի համերգներին մասնակցելու ամենամյա այցեբար: Երգչախմբի հեղինակությունը շարունակ բարձրանում էր եւ մամուլում մեկը մյուսին հաջորդում էին համաշխարհային ճանաչում ունեցող երաժիշտների մեծագույն գրախոսականներ: Այս ամենի շնորհիվ Զեփոյանը վստահությամբ ստացավ հԱՅՄ-ում առաջինը կատարելու աշխարհահռչակ կոմպոզիտորների ստեղծագործությունները, որոնց զարդը եղավ 1981 թ. Բեռլինի «Ռոմեո եւ Ջուլիետ» սիմֆոնիայի կատարումը, որի մեծակատարներն էին հԱՅՄ ժողովրդական արտիստներ Ն. Իսակովան, Կ. Չարինը եւ ես:

Զեփոյանի երկարամյա այս սխրանքն անցել է բազմաթիվ դժվարությունների եւ արգելիների հաղթահարմամբ: Հասկալի դժվարին էին առաջին տարիները: Մատենոսը չունեւ աշխատանքային մասնավայր, չկար երգչախմբին դասկանող փորձասրահ, հանդերձարան, անգամ նորմալ հանդերձանք: Ասիճանաբար ընդլայնվում էր երգչախմբի կազմը եւ յուրացվում էին խոնր եւ դժվարին ստեղծագործություններ, ընդ որում Մատենոսի դաժնորեն զործերը կատարվում էին բնագրի լեզվով եւ անգիր:

1964 թվականից սկսվեցին երգչախմբի արտերկրյա համերգները: 1964 թ. կարելի է համարել երգչախմբի մեծագույն խիզախությունների սկիզբը. այդ տար-

ացառիկ հաջողությամբ: Արժի մեջբերել հասկանալի Փարիզի թերթերում տպագրված գրախոսականներից. «Ամսաբազմի մեծագույն երաժշտական ֆեոնմենտի հետ», («Լը Սուար»), «Հայաստանի երգչախումբը ժամանակակից դարաբանի ամենամեծանակալից երեսույթներից մեկն է», («Թիեոս Սուար»):

1975 թ. երգչախումբին շնորհվեց վասակավոր կոլեկտիվի կոչում: Նույն թվականին մատենոսի շնորհվեց հԱՅՄ դասական բարձրագույն մրցանակ, իսկ 1978-ին՝ հԱՅՄ ժողովրդական արտիստի կոչում: Վերջերս երգչախումբը ստացավ Ազգային դասական ակադեմիական երգչախմբի դասավոր կոչումը:

Երգչախմբի հետագա վերելքը բազմաթիվ փառաբերող հյուրախաղերով աշխարհի մեծագույն դահլիճներում՝ անհնար է ներկայացնել այս հոդվածի սահմաններում, ինչպես եւ՝ մատենոսի ստացած կոչումների, դարձումների եւ մրցանակների թիվը, որն այսօր մոտենում է 70-ի սահմանին: Նրա մասին գրվել են սարբեր գրքեր, նվիրվել են բանաստեղծություններ: Հայրա Մաթեոսյանի գրած բանաստեղծության մեջ ասվում է. «Զեփոյանի մասին ինչ էլ ասեն՝ փչ է»: Շատ ճիշտ է նկատել Մաթեոսյանը, որովհետեւ նա ոչ միայն սաղանդավոր խմբավար է, այլև՝ կոմպոզիտոր, ոչ միայն մեծ գեղարվեստական ճաշակի սեր է, այլև՝ հմուտ եւ համբերասար գործավար՝ սիրալից աշխատանքային բոլոր վարկանուններին, եւ վերջապես՝ մեծ հայրենասեր: Մի խոսքով՝ բացառիկ սաղանդի սեր բազմաշնորհ անձնավորություն, որի հոգեկերակովը հայ ժողովրդի իմաստության եւ նրա համաճարի հաստատումն է:

Ի վերջոս նրան տրված այս բազմաթիվ ընդունակությունների շնորհիվ Մատենոսը 52 տարի շարունակ կարողացավ հաղթահարել ժամանակի կարծաթից, դժվարին բոլոր արգելիները եւ աշխարհին դարձնել, ըստ Սիլվա Կարոնիկյանի, «Հայաստանի մոնումենտալ դասերը ներկայացնող երգչախումբ», որի լուսերգությունը առ այսօր շարունակում է զարմացնել ինչպես բազմահազար ունկնդիրների, այնպես էլ աշխարհահռչակ բազմաթիվ երաժիշտների:

Դեկտեմբերի 23-ին, լրանում է Զեփոյանի ծննդյան 85-րդ տարին: Մաղթում ենք նրան նոր եռանդ եւ ստեղծագործական նոր նվաճումներ՝ փառս հայ երգարվեստի:

ԱԼԵԿՍԵ ԽԱՇԱՏՅԱՆ  
«Ճողովրդական արտիստ»

Վարձավայում վերջնագիծը հասեց ժամանակի Եվրոպայի թիմային առաջնությունը: Ցավով, Հայաստանի հավաքականներին չհաջողվեց մրցանակակիր դառնալ, թեև դրա հնարավորությունն ունեին: Հասկալուց ցավալի է մեր ռեզուլտատները հավաքականի արդյունքը, որը միայն լրացուցիչ գործակիցներով արժաթե ել բրոնզե մեդալները զիջեց համադասախանաբար ֆրանսիացիներին եւ ռուսներին, որոնց հետ վասակել էր հավասար՝ 13

Մեր ընթացիկ սոնեց 5 հաղթանակ, 3 խաղ ավարտեց ոչ-ոքի, կրեց մեկ Պարտություն: Մեր թիմի կազմում բոլորից հաջող հանդես եկավ Լեոն Արոնյանը, որը 9 հնարավորից վասակեց 6 միավոր: Նա 1-ին խաղասախսակի վրա ցույց սկսեց արդյունավետ Պարզեցվեց բրոնզե մեդալով: Պարբիել Սարգսյանը 9 Պարտություններում թիմին 5,5 միավոր Պարզեցվեց: Սերգեյ Մովսիսյանը համեմատաբար թույլ հանդես եկավ՝ 9 հնարավորից վասակելով 4

լյանն ու Պարտությունը Պարզեցվեցին Կատերինա Լահնոյին եւ Մարիա Մուրադյանին: Ավարտական մրցախաղում մեր հավաքականը ոչ-ոքի խաղաց հունգարուհիների հետ: Մեր թիմից հաղթեցին Մկրչյանն ու Պարտությունը, որոնք խաղում էին համադասախանաբար Անիտա Պարտություն եւ Պարտություն հետ: Իսկ Պարտությունն ու Կուրսովան Պարզեցվեցին համադասախանաբար Տրանց Հոանգին եւ Աննա Ռուդոլֆին:

## Ընթացիկ հավաքականներին չհաջողվեց մրցանակակիր դառնալ Մկրչյանն՝ արժաթե, Արոնյանը՝ բրոնզե մեդալակիր

միավոր: Իսկ Եվրոպայի չեմպիոնի Տիմոսը նվաճեց Արթուրյանի հավաքականը, որը մրցաբար անցկացրեց առանց Պարտություն՝ 9 մրցախաղերում վասակելով 14 միավոր:



Վիճակահանության փնտրելով մրցաբար ավարտական տուրում միմյանց հետ մրցեցին Հայաստանի եւ Արթուրյանի հավաքականները, որոնք մրցավեճում էլ որոշվելու էր Եվրոպայի չեմպիոնը: Մեր ժամանակակիցներին միայն հաղթանակ էր անհրաժեշտ, ինչը տուրում չհաջողվեց: Պարզեցվեց մարտական ոչ-ոքի, ընդ որում բոլոր 4 Պարտություններում էլ մրցակիցները հաշտություն կնքեցին: Միավորը կիսեցին Արոնյանն ու Մամեդյարովը, Մովսիսյանն ու Ռազաբովը, Հակոբյանն ու Մամեդովը, Սարգսյանն ու Հուսեյնովը:

միավոր: Հաջող Պարտություն մեծ մասով Վլադիմիր Հակոբյանը, որն անցկացրեց 5 Պարտություններում անդամների էր ու թիմին 3 միավոր Պարզեցվեց: Տիգրան Պարտությունը 4 մրցախաղում 1,5 միավոր վասակեց:

Այստիպով, Եվրոպայի չեմպիոնի Տիմոսը նվաճեց Ռուսաստանի հավաքականը վասակեց 15 միավոր: 14-ական միավորով արժաթե եւ բրոնզե մեդալները նվաճեցին Ռուսաստանի եւ Լեհաստանի հավաքականները: 12 միավորով 4-րդ տեղում Վրաստանի հավաքականն է:

Իսկ մինչ այդ, 7-րդ տուրում Հայաստանի հավաքականը 2,5-1,5 հաշտով հաղթել էր ռուսներին: Մեր թիմի հաղթանակն ապահովել էր Պարբիել Սարգսյանը՝ Պարտություն մասնելով Եվգենի Տոմասեւսյանին: Արոնյան-Պարբիել, Մովսիսյան-Սովիլեր, Հակոբյան-Մորոզեւիչ Պարտություն ավարտվել էին ոչ-ոքի:

Հայաստանի կանանց հավաքականը 12 միավորով զբաղեց 5-րդ տեղը: Մեր ժամանակակիցները 7-րդ տուրում 3-1 հաշտով հաղթեցին Լեհաստանի հավաքականին: Պարտությունը, Մկրչյանն ու Պարտությունը հաղթեցին համադասախանաբար Աննա Իվանովային, Վլադիմիր Վիսնյովսկային եւ Մարիա Վոզնիակին, իսկ Կուրսովան Պարզեցվեց Օլիմպիա Կուրսովային:

Կանանց հավաքականի կազմում գերազանց հանդես եկավ Լիլիթ Մկրչյանը, որը 9 հնարավորից վասակեց 7,5 միավոր՝ մնալով անդամների: Նման արդյունքի, սակայն 8 հնարավորից, հաջողվել էր հասնել միայն ռուսաստանցի Ալեքսանդրա Կոստենյուկին: Վերջինս էլ 2-րդ խաղասախսակի վրա արժանացավ ոսկե մեդալի, իսկ Լիլիթը Պարզեցվեց արժաթե մեդալով: Լիլիթ Պարտությունը 9 հնարավորից թիմին 6 միավոր Պարզեցվեց: Պարտությունը 8 Պարտությունում 5 միավոր վասակեց, Կուրսովան 9 հնարավորից իր օգտին 4,5 միավոր զբաղեց: Աննա Հայրապետյանի արդյունքն էլ 1 միավոր անցկացրեց մեկ Պարտություն:

8-րդ տուրում ՀՀ հավաքականը մրցեց մրցաբար առաջատար ուկրաինուհիների հետ, որոնք հաղթելով 3-1 հաշտով, ժամկետից շուտ Եվրոպայի չեմպիոն հռչակվեցին: Մկրչյանն ու Կուրսովան հաշտություն կնքեցին համադասախանաբար Աննա Ռեյնհոլդային եւ Նասարյա Ժուկովային հետ, Պարտություն:

## Պարբիել Սարսյանը նվաճեց Եվրոպայի չեմպիոնի Տիմոսը

Անադայում անցկացված բուհամարտի Եվրոպայի Պարտություններում նվաճեց չեմպիոնի Տիմոսը: Կիսաբարձակալիչում հայ Պարտություն բուհամարտից հաղթեց բուլղարացի Եմանուել Բոգդեւին, իսկ վճռորոշ մենամարտում առավելության հասավ ռուսաստանցի Մագոմեդգաջի Ասետովի նկատմամբ (2-1):

Մինչև 70 կգ բաժանի Վարդան Կոսյանը բավարարվեց բրոնզե մեդալով: Նրան չհաջողվեց եզրակալիչի ուղեգիր նվաճել՝ կիսաբարձակալիչում Պարզեցվեց արբերացանցի Հուսեյն Տավերդիլին:

## Անդրանիկ Չափարյանի առաջին Պարզեցվեց

Բուլղարիայի Սամոկով քաղաքում անցկացված ճյուղային Եվրոպայի երիտասարդական առաջնությունում Անդրանիկ Չափարյանը մինչև 81 կգ բաժանի մեր մրցակցները բրոնզե մեդալի արժանացավ: Հայ ճյուղայինը առաջին զոսեմարտում հաղթելով իսրայելցի Մասիմիլիանո Կարոլինին, առաջին եզրակալիչում Պարզեցվեց ռուսաստանցի Հասան Խալմուրզաեւին: Վերջինս մեծ եզրակալիչ, ուսի Չափարյանն իրավունք ստացավ վիճարկելու բրոնզե մեդալը: Հաղթելով լեհ Ռոմաե Ժոեդանյակին եւ հոլանդացի Մելվին Հոլին, Անդրանիկ արժանացավ բրոնզե մեդալի, որը Պարտություններում մրցումներում նրա առաջին Պարզեցվեց էր:



Քառային այս կարգում հանդես եկած մեր մյուս ճյուղայինը՝ «Մարտակը» մտադիր է հրավիրել Վարդան Մինասյանին

Մեր Կարապետյանն առաջին զոսեմարտում Պարզեցվեց Մելվին Հոլին ու դուրս մնաց հետագա Պարտություն:

Մինչև 60 կգ բաժանի կարգում Գրիգոր Իվանյանը Պարզեցվեց լեհ Բարսիլոմեյ Պարբիելին: Չեմպիոն հռչակվեց Ռուսաստանը ներկայացրած Արամ Գրիգորյանը:

## «Մարտակը» մտադիր է հրավիրել Վարդան Մինասյանին

Ղազախական Sports.kz կայքի տեղեկացմամբ, այդ երկրի Սեմեյ քաղաքի «Մարտակը» ղեկավարությունը ցանկանում է գլխավոր մարզչի Պարտություն տեսնել Վարդան Մինասյանին:

«Մարտակը» ընթացիկ մրցաբարում Ղազախաստանի Պարտություն լիգայի ուղեգիր է նվաճել: Ղազախաստանի նոր առաջնությունը կսկսվի 2014-ի մարտին:

## Ղեկըն հաջող փորձաբար անցավ «Յյուրիխում»

Օգտվելով ֆուտբոլի Հայաստանի բարձրագույն խմբի առաջնությունում հայտարարված ընդմիջմանից, «Շիրակի» կոտրվածուհի հարձակվող Սերժ Ղեկըն մեկ քաղաք փորձաբար անցավ Եվրոպայի «Յյուրիխում»: Նա իրեն լավ դրսևորեց ինչպես մարտունակ, այնպես էլ գերմանական «Կարլսրուե» թիմի հետ կայացած ընկերական մրցախաղում: «Յյուրիխ» մարզչական կազմը հավանել է Սերժ Ղեկընի խաղը եւ ցանկանում է արդեն հունվարից թիմում ընդգրկել «Շիրակի» ռեբարկուին, որը Հայաստանի առաջնության 11 հանդիպումներում 7 գոլ է խփել: Նեյմ, որ Ղեկըն եւ մեկ առաջարկ ունի եվրոպական ակումբից եւ Պարտություն ուղեգիր է վերջնականորոշում կայացրել: Իսկ մինչ այդ նա կմասնակցի մինչև ձմեռային արձակուրդը մնացած ՀՀ առաջնության 2 հանդիպումներին:

## Չեխերը նվաճեցին Ղեկի գավաթը

Չեխիայի հավաքականը 2-րդ տուրում անընդմեջ նվաճեց թեմիսի Ղեկի գավաթը: Եզրակալիչ մրցախաղում չեխերը 3-2 հաշտով Պարտություն մասնեցին սերբերին:

Սերբերին 2 միավորն էլ Պարզեցվեց Նովակ Ջոկովիչը՝ Պարտություն մասնելով Ռադեկ Շեթանեկին (7-5, 6-1, 6-4) եւ Ռոմաե Բերդիխին (6-4, 7-6, 6-2): Չեխերի կազմում Ռոմաե Բերդիխը հաղթեց Ղուեան Լայովիչին (6-3, 6-4, 6-3), Ռադեկ Շեթանեկն էլ Պարտություն մասնեց Ղուեան Լայովիչին (6-3, 6-1, 6-1): Բերդիխ-Շեթանեկ զույգը հաղթող ձանաչվեց նաեւ զուգախաղում՝ առավելության հասնելով Իլյա Բոգոլյացի եւ Նեմաո Չիմոնիչի նկատմամբ (6-2, 6-4, 7-6):

## Ուկրաինացիները լուրջ հայտ ներկայացրին

Եվրոպայում կայացած 2014-ի ֆուտբոլի աշխարհի առաջնության եզրակալիչ փուլի ուղեգրերի համար անցումային առաջին հանդիպումները: Մեծ հետաքրքրություն ներկայացնող Պարտություն գալիա-Շվեդիա մրցախաղում Պարտություն սերբերին հաղթանակ Պարզեցվեց Զիլբերստու Ռոնալդուի խիստ միակ գնդակը:

Որոշ չափով անադայի էր Կիեւում կայացած Ուկրաինա-

## Բարությունն ու Տեր-Սահակյանն առաջատարների թվում են

Հնդկաստանի Չեննայ քաղաքում մեկնարկած ժամանակի մրցաբարի մասնակցող 118 ժամանակակիցների թվում են Հայաստանի 6 ներկայացուցիչներ: Անցկացված 5 տուրից հետո հայ ժամանակակիցներից առավել հաջող են հանդես գալիս գրումայստերներ Սամվել Տեր-Սահակյանն ու Լեւոն Բարությունը, որոնք վասակել են 4-ական միավոր: Սամվելը մեկնարկում 4 անընդմեջ հաղթանակ տուրում Նաֆիսա Մուսիովայի, Կարսիլեյանի, Արիջա Ուլեչիի եւ Լաֆանի հետ Պարտություններում: 5-րդ տուրում հայ ժամանակակիցն առաջին Պարտություն

թյունը կրեց Բարու Լալիսի հետ մրցավեճում, որը Պարտություն Վիդիթի եւ Միխայիլ Մոզարովի հետ 4,5-ական միավորով գլխավորում է արդյունավետ:

Լեւոն Բարությունը հաղթելով Սուդանական Բարունի եւ Շարմա Հիմանուկին, 3-րդ տուրում Պարզեցվեց Լաֆանիին, ապա կրկին 2

անընդմեջ հաղթանակ տուրում Հայ Սազարի եւ Տիգրան Ս. Պարտություն նկատմամբ: Վերջինս Վալե Բարդասարյանի եւ ռուսաստանցի Կարինա Համբարձումովայի հետ 3-ական միավոր է վասակել: 2 միավոր ունի Հովիկ Հայրապետյանը, 1,5՝ Մարիա Պարտություն:

## Կառլսերը մոտ է վերջնական հաջողությանը

Ժամանակի աշխարհի առաջնության մրցախաղի 6-րդ Պարտություն Մագոմեդ Կարլսերը կրկին հաղթանակ տուրում Անանի նկատմամբ: 7-րդ Պարտություն 33-րդ փայլի ավարտվեց ոչ-ոքի: Կարլսերը մրցախաղը քաղում է 4,5-2,5 հաշտով: Այսօր կկայանա 8-րդ տուրը:

